

Epistolario del Urom Ni Edgar S. Godin

Pebrero 28, 2001

Anak, igsoon:

Inigkabasa nimo aning sulata, matubag na ang daghan nimong pangutana—ang daghang mga ngano sa imong kinabuhi: kon nganong gibiyaan tika, kon nganong gibilin tika, kon nganong wa ko itugot nga makaila ka nako, kon ngano... kon ngano ug ngano...

Gitugon gyod nako tong madre nga nagkuha nimo, gihangyo, nagpakiluoy ko (ambot og gituman ba) nga unya na kini ipabasa kanimo inig-edad nimog 18 anyos, igo nga makasabot ka na ug makapamalandong sa kabug-at niini.

Una sa tanan, pasayloa ko nga kining kahimtanga ang namat-an mog kahayag—nga kon ngano, wa ko kaayo matugkad: kapalaran ba? (imposible), kaignorante? o ang kayabag sa tawo? Wa ko kaayo hisabti, apan klaro nga niini lamang tulo magsukad ang tanan.

Bright baya unta ko. Ako goy nakadaog sa *science* ug *math quiz* niadto. Ako pa gyoy *muse* sa *freshmen team*. Sikat-sikat sab lagi ko. Pero... nahugno ang tanan kong pangandoy—naguba ang tanan, lakip ang akong kinabuhi, gumikan lang sa usa ka butang. Oo, gumikan lang nianang demonyong pulbos nga kon kinsa man ang nagmugna, katingalahan kay pinalanginan man unta sa nagtuga kaniyang kaalam.

Tiaw mo na; dili kay ako, dili kay ikaw, dili kay si Papa ray naamong sa maong imbensiyon. Daghan... daghan kaayong kinabuhi ang gipangguba. Ug kahibulongan kay ang kayabag wala magsugod sa mga way alamag kondili sa alta sosyedad nga sa hinay-hinay mikaylap hangtod sa kabaryohan.

Kinsay magdahom nga ang hilit natong sityo— diin ang nawaning hunsoy hibalitaan pa sa tanan— abton nianang panuwayng shabu? Kinsay magdahom nga si Manang Bebie, si Ingko Pilo, si Inday Mora ug si Undo Bato matental anang bisyoha? Oo, si Manang Bebie nga manunuroy rag tiket sa masyaw; si Ingko Pilo nga nagsalig las pananggot; si Undo Bato nga nabuhi sa pagpanghakot og bato nga ipatimbang sa Galingas Bato; si Celso nga mamanggaayg bagol—sila... sila nga malipay nag makasuweg tabagak, sal-ang sa ginamos;

nagmantenel kunohay nga makadaginot, apan aron lang diay makatigom og ipalit nianang pignit-lang-og-sulod nga gagmayng putos. Daw dili lagi katuohan.

Ug si Papa.... Buotan baya si Papa bisan tuog daan nang palahubog. Maayo siyang manginabuhi niadto. Apan dihang namatay si Mama, ang makaluluoy nimong lola, sa kanser sa suso, diha na mapandol ang kaligdong ni Papa. Ug kini laging demonyong droga maoy nag-angin.

Oo, hapdos, bisan kanus-a, ang garas sa nangagi. Pait ug di na maayong handomon pa. Maong nakahukom kong ibilin ka na lang sa mga madre, ang mga binuhat nga gituohan kong maoy kataposang matental sa droga. Maayo sila kay dili hingpit nga gawasnon. Limitado sila sa mahabog nga paril sa debusyon. Sa gawas ugod, daw wala nay kasaligan. Ug dili na maayong mosalig, gawas sa ato mismong kaugalingon.

Naa untay balaod, ug naay mga tinugyanan sa balaod. Apan ang tanan walay pagkabana. Kay sa tinuod lang, bagad sa tawo nga ang mohilak kadto lamang gisakitan; ang moping-it kadto lamang hingtamakan. Kon dili pa, nganong wala panakpa ang dayag kaayong baligyaay-ginamitay? Nganong ingog ordinaryo lang ang halos adlaw-adlawng sesyon sa Tipak-Bahaw, sa kawayanan sa Libjo, sa Sento Otso, sa Gawaygaway ug bisan gani sa Kandangas? Mga polis? Sus, ayna lang ta anang mga lispong nagdagko lang bat-ang. Modakop lang nag naay order.

Maong nia: ako, ikaw... kita ang nagpas-an sa bug-at nga linugdangan sa pagpasagad, sa kahakog, ug sa kasablok. Ug si Papa... si Papa nga kaha wala na makaantos, hikit-ang nagbitay nga wa nay kinabuhi.

Ambot, wa ko gyod matugkad kon nganong naingon ang tawo. Basta alang kanako, demonyo kanang butanga nga mosugnib og kayo sa utok ug mougdaw sa tawhanong kaalam sa rason. Ang haylo sa pagsulay-pagtilaw masayon; apan ang pagbiya malisod. Daw may espiritu kining magpunayg hunghong og kahidlaw sa alimpatakan.

Dinhing tungora ako kaupsig kadasig nga magpakabuhi pa ning kalibotana. Ang tanang kaanindot sa kinabuhi nangahimong siloweto sa kangitngit ug makabaton lamag bulok kon makasuyop ako sa demonyong nagamando kanako.

Nagsugod ang tanan dihang usa ka gabii, mapugsanong misulod ang demonyo sa linghod kong lawas nga nakapawala kanako sa kalibotan. Nahugno ako. Ingog nahisangko ako sa habog nga bungbong sa kangitngit.

Kuno, aron pagpahibalik sa nalawos kong kadasig, gipasulay ko ni Papa. Gipatilaw. Ug matag tilaw, makita ko ang hubong mga anino nga nanagdula sa kalayo—mga pagtilaw nga nahimong kahidlaw. Oo, dakong kahidlaw uban sa hubong mga anino. Ug ulahi na ang kahiamgo kay miabot ka na—miabot ka nga wa ko mapiho kon gasa ba o usa ka silot.

Mapugsanon si Papa nga ipalaglag ka. Apan mikagiw ko. Midangop sa balay sa kaluoy. Apan ang kaidlot sa mga tulisok daw dili ko masagubang. Busa, pasayloa ako. Ayaw na ako gahinig panahon sa pagpangita. Kon may nabatian kang miambak sa taytayan o milayat sa pangpang, tingalig ako na kadto.

Busa karon nga nasayod ka na, pamalandongi:-- Usa ra ka butang ang akong gikabilin kanimo, anak. Intawon, ampingi. Pangitaa ang imong ugma sa katarong. Hikalimti ako ug isipa ang tanan nga usa lang ka makahahadlok nga urom.

Nagmahal,

Mama Ate